דרויס 8 זייטן.
Radom, Piątek 23 Marca 1930 r.
ראַדאָם, פרייטאג כ ח אדר תר"ץ

ראַדאָמער-קעלצער לעבן

Redakcja i Administracja
Radom, Szwarlikowska 20.
Oddział w Kielcach.

אַנאָנסען - פּרייז:
אין מילימעטער שורה: פאַרן טעקסט 40 גר.
" " " אין " 60 "
" " " נאָכ'ן " 25 "
די 1-טע און לעצטע זייט ענטהאַלטען
8 שפּאַלטען
אין טעקסט 4 "

צו דער האָכצייט פון אונזער ליבע טאָכטער
און שוועסטער ס אַ ל ע
מיט ה' מ א י ר ו ו י י ס ב אָ ר ד
ווינשען מיר עוויגע צופרידענהייט
און א גליקליכע צוקונפט.
מ ש ה ק ל י י ן ע ט פ ר ו י
און טאָכטער.

Z intencji zaślubin naszej kochanej siostry
i szwagierki Sali Klajnówny
z p. Maurycym Wajsbordem
życzymy wiele szczęscia i wiecznego zadowolenia.

Eljaszostwo
BLATMAN.

Z okazji zaręczyn sekretarza naszego
p. Jakóba Szwarcberga
z p. Heleną Szpitbaumówną
życzymy dużo szczęścia.
Zarząd Gminy Wyznanej
Żydowsk. w Bodzentynie.

מזל טוב לך יעקב שורצברג
לארושיך את מרת הלנה שפיטבוים
מרדום תהי דרככם בחיים צלחה.
מרדכי וינשטוק, שמואל וויינטרויב,
באָדזענטין   מנחם וויינשטוק.

וויכטיגע בעקאַנטמאַכונג!

צו אַלע אונזערע ג. סוחרים און קאָנסומענטען!

מיר זענען מודיע, אַז נאָכדעם ווי מיר האָבען זיך אָבגעטיילט פון דער געזעלשאַפט „כרמל" אין וואַרשא און שיקען זיי ניט מעהר צום פאַרקויף אונזערע **ארץ-ישראל וויינען און קאָניאַקען** האָבען מיר איבערגעגעבען דעם אויסשליסליכען פערקויף פון אַלע אונזערע

וויינען, קאָניאַקען און ליקערען א. א. וו.

„כרמל=אָריגינאַל"

עגז. זייט'ן יאָהר 1889

וועלכע ווערען פערקויפט אויף דער גאַנצער וועלט און זענען בעריהמט מיט זייער כ ש ר ו ת און פרימא - קוואַליטעטען

דעם ה"ר ר' **בונם אלטר** וועלכער האָט בעקומען אייגענע קעלערס אונטער אונזער ווין און קאָניאַקען - פירמא

„כרמל=אָריגינאַל"

וואַרשא, נאַלעווקי 21   אונזער שוץ-מאַרקע.

מיר בעטען דעריבער אַלע ג' קונדען און קאָנסומענטען זיך ווענדען וועגען אונזערע וויינען און קאָניאַקען צו דער אויבענדערמאָנטער פירמא **בונם אלטר** וואַרשא, נ א ל ע ו ו ק י 21 וואו זיי וועלען בעקומען די פולקאָמע זיכערקייט אין כשרות און קוואַליטעט ווי אויך די סאָלידסטע בעהאַנדלונג.

מיט אכטונג ובברכת ציון

ש. פרידמאַן און זעהנע „כרמל-אָריגינאַל"
חיפה, פתח - תקוה.

פאַררופענדיג זיך אויף דער דערמאָנטער מודעה, עמפּפעהלען מיר זיך אַלע ג' קינדען, קאָנסומענטען און גוטע פריינד מיט דער זיכערונג, אַז זיי וועלען צופרידען זיין מיט די קוואַליטעטען און מיט גוטער בעהאַנדלונג.

מיט אכטונג

בונם אלטער וואַרשא, נאַלעווקי 21 טעל. 542-29.

כשר לפסח אפילו למהדרין

פּראָווינצער וויין=סוחרים זייט פאָרזיכטיג!

אַזוי ווי געוויסע פערזאָנען פרובירען פערשפּרייטען אין דער פּראָווינץ עפּעס אַ משקה אונטער'ן נאָמען „כרמל-אָריגינאַל" אַלס **„כרמל"-וויין**

וואָרענען מיר אייך דערמיט נישט צו קויפען דעם דאָזיגען וויין, ווייל דאָס איז אַ פאַלסיפיקאַט.

ד ע ר ע כ ט ע ר

„כרמל"=וויין

פון באַראָן ראָטשילדס וויין=קעלערען

איז נאָר דער וואָס איז פערזעהן מיט די אויבנשטייענדע מאַרקעס.

לאָזטשע זיך נישט אָבנאַרען! שוינט אייער מוהרישען נאָמען! וואַרפט נישט ארויס אייער געלד אויף פאַלסיפיקאַטען!

העלפט נישט מיט שעדיגען דעם גוטען נאָמען פון דער ארץ-ישראל פּראָדוקציע.

אויפ'ן וואָהל 5

אין אדלערס הויז פון שוין צו פערדינגען

א פּ־אַנטאַווע געוועלב

אין עטליכע געמויערטע שפּייכלערס

ערקינדיגען זיך אויפ'ן אָרט ביים דזשאַנדצע, אָדער ביי אַדלער, לובלי-נער 31 טאַבאַקשנע-געוועלב.

טיעף ערשיטערט פון דעם פריהצייטיגען טויט פון מיין בעסטען יוגנד-פריינד
אדוו.

העניש ראַקאַטש נ. ע

דריק איך אויס דער אין טרויער-איבער-געבליבענע פאַמיליע איבערהויפּט די פרוי העניע מיין הערצליכסטען מיטגעפיהל. אין דער וויכטיגער אַרבייט לטובת אונזער פאָלקס-זאַך, ווי אויך אין דער ערציהונג פון אייערע ליבע קינדערלעך זאָלט איהר אַ טרייסט געפונען.

שאול קאַרמאַן בריסק.

נישט אין דער ראָל פון סטאטיסטען, אדער צושויער.

די נאך פרישע געשעהענישען אין צוזאמענהאנג מיט'ן אויפלעזען דעם געוועזענעם גמינע-ראט און פערוואלטונג רופען ארויס ביי מאנכע בני-עיר, וועלכע שלאָגען אויף פערזענליכע אמביציע, אַ געוויסען רעפלעקס. מעגליך אויך א ביסעל א גערעכטען, צוליב דעם וואָס צוגלייך מיט'ן אויפלעזען די ביזאהעריגע גמינע מאכט האָבען געדאַרפט געקינדיגט ווערען וואהלען. אמת, מען מוז עס זאָגען, אַז עס איז א קליינטשיק ביסעלע שאָקינג, אָבער ווי דער דייטש זאָגט „קיין מאַלעהר". די אַטמאָספערע אונזערע, די היימישע פערשטעהט זיך, איז שוין אזוי ווייט פערפעסטעט געוועזען, אז עס מאכט נישט אויס, אז מען וועט אויף א געוויסע צייט לאָזען אָפען די קהלה-טהירען ביז אחינו בני ישראל וועלען א ביסעלע מעהר הומאניש אָנהויבען צו בעגרייפען דעם ריין-דעמאָקראטישען זין פון פאָלקס-פערטרעטער און אָהן ספעציפישע פארטיי-פארבען, וועלכע זעהען דעם איינציגען גואל נאר אין זייער פארטיי-פראָגראם.

גראדע איך, און עס וועלען זיך ארויסווייזען אויך אנדערע עגאל-דענקענדע יודען, וועלכע וועלען האָבען א קליין ביסעלע מוט אויף צו זאָגען א טראָפען אמת, אז גראדע די צייטווייליגע קהלה-פערוואלטונג און גראד אין איהר פערזאָנען-קאמפלעקס, איז מיר גאנץ סימפאטיש און פערדיענט רעספעקט חאָטש דערמיט אליין, וואָס זי האָט פונאנדערגעשיקט נאך דעלעגאטען צו די בעזונדערע אָרגאניזאציעס מיט'ן צוועק אנטהייל צו נעהמען אין בעטראכטען די פערלעגענע רעקורסען.

קיין ספק, אז נאָכדעם ווי מיר האָבען זיך שוין אזוי דיימליך אנגעהערט ווער עס איז געוועזען ביז אהער דער אַעראָפאָג ביים אויסמעסטען דעם עטאט און ביי וואָפערע כערהעלטניסען און ווי אזוי עס איז געשעהן — אז בעעולה'טע איז דאָרט פאַרהאַן א גאנץ סך איז דאָס דורכזעהען פון די רעקורסען, איינס פון די שרייענדע נויטווענדיגקייטען.

אז עס איז דאָ א אויסזיכט אַ יוד צו בעפרייען זיין שווערען גורל דורך אראָבנעמען איהם עפעס פון זיין לאסט (מען מוז געדענקען, אז אין בעסטען פאל ווען עס האָט עמיצער אפילו נישט רעקורירט האָט ער אויך מיט קאָסטען געצאָהלט א קימאַלין פון קאָרגע 40% טייערער, אָדער מעהר) מוזען אַוועקפאלען אלע פערזענליכע אמביציעס און פארטיי-פאָליטיק, ווייל אלס יודען מוזען מיר געדענקען, אז אין בעצוג צו אַ שטים-בעשעפעניש האָט מען אונז געזאָגט אין דער תורה פאָלגענדע ריין-עטישע ווערטער: „כי תראה חמור שנאך רבץ תחת משאו וחדלת מעזב לו עזב תעזב עמו". הייסט האנדעלט עס זיך דאָך געוועגען מענשען וועגען אייגענע ברידער, וועלכע מען נעמט און מען צעברעכט...

די ווענדונג פון היינטיגען פראָוויזאריום ענטהאלט אָבער נאָך א צושריפט. עס רעדט זיך וועגען אנטהייל פון די דעלעגאטען ביים אויסמעסטען דעם עטאט פאר'ן לויפענדען 1930 יאָהר און דאָ מוז מען זיך אָבשטעלען א ווייטע און זאָגען, אז וויבאַלד א „ראָזקלאַד", מוזען אונזערע דעלעגאטען וויסען דעם אזוי גערופענעם ארכו ורחבו ווי גרויס און ברייט ער ברויך זיין און נאָכמעהר וויסען און האָבען פאר זיך א פאָזיטיוועס גענוי קאָנקרעטיזירטעס בילד פון א בודזשעט-פרעלימינאר אויף דעם לויפענדען יאָהר. און נישט געקוקט דערויף, אז דאָס קען מעגליך וועמען אהרען, זאָג איך גאנץ קאַטעגאָריש און קלאָר, אז אונזערע פערטרויאונגס-מענער, איך מיין די דעלעגאַטען פון סוחרים-פעראיין, און דאָסגלייכען די דעלעגאטען פון אנדערע אָרגאניזאַציעס, זאָלען נישט דיענען אין דעם פאָל אלס סטאטיסטען, אָלס בלויזע צושויער, נאָר זיין אקטיוו בעטייליגט ווי בערעכטיגטע בייראט-מיטגלידער מיט א מאָסגעבענדע דעה און פולקאָמע שטים-רעכט.

איך גלויב, אַז דאָס פּראָוויזאָריום וואָלט זיך דאָס אַליין געווינשען און נישט געהאט דאגעגען, אָבער די צוקאָפטירטע דעלעגאטען דאַרפען דאָס געדענקען.

אברהם פינקעלשטיין.

בעקאנטמאכונג.
דעם 4-טען מערץ איז געעפענט געוואָרען
— אַ געוועלב —
מיט עלעקטרישע מכשירים

ס'איז פערזעהן אויפ'ס לאַגער אַ גרויסער אויסוואהל עלעקטרישע בעהייצונג ווי:
פרעס-אייזענס, טשייניקעס
און קיכלעך א גרויסער אויסוואַהל ושיראַנדאָלען און טיש-לאָמפען
לויט וואַרשאווער פרייזען.
אַלעס אויף ראַטעס
אויסצוצאָהלען ביז אַ יאָהר צייט נור אויף דעם ראַדאָמער פּלאַץ.
„ELEKTROS" sp z ogr. odp.
RADOM, Żeromskiego 33.
מיט אַכטונג

די אויפגעריכטע...

(אַ היינטיג בילדעל).

קיינמאָהל האָט מען טעמע'ן ניט געזעהן א פרייע מינע מאכען, אייביג איז זי געווען פערזאָרגט. אז די אייגענע האָבען זי געפרעגט, פאר וואָס זי איז אזוי פער'דאגה'ט און אזוי אומעטיג און ווען א הרע בעקאנטע האָבען זיך בע'חידושט: ספייטש אזא שעהנע, יונגע פרוי זאָל שוין אזוי בעצייטענס זיין פעראומערט. קיין קינד איז נאָך ניט פאַרהאַן ביי טעמע'ן, קיין מוטערליכע שמערץ ווייסט זי נאָך נישט, טאָ וואָס בעדייט איהר פערזאָרגקייט — דערויף האָט טעמע קיין ענטפער קיינמאָהל נישט געגעבען, נאָר בלויז יוצא געווען מיט א קנייטש אויף איהר שעהנעם אַלבאַסטער-שטערען.

א סך פון איהרע בעקאַנטע און פריינד האָבען איהר מעלאנכאָלישקייט געוואָלט אויסטייטשען, אז דאָס נעמט זיך דערפון, וואָס טעמע איז זיך אפשר מצער, וואָס זי האָט קיין קינד נישט. אָבער קיינער האָט ניט געוויסט פון דער ריכטיגער סבה. אין אמת'ען האָט טעמע געליטען פון עפעס אנדערש. קיינער האָט ביי איהר נישט געקענט דערגעהן. אאילו איהרע געליבסטע חבר'טאָרינס ווען זיי האָבען זיך בעמיהט עפעס געוואָהר ווערען און, אויסרעדענדיג איהר געפרעגט: וואָס איז מיט דיר טעמע? אַנדערע אויף דיין אָרט וואָלטען זיך דאָך געפיהלט גליקליך, ביסט רייך, געזונד, מ'איז דיך מקנא מיט דיין מאַן. אָזא שעהנער, אזא גוטער, ער בעהאַנדעלט דאָך דיך קייזערליך. ער האָט דאָך קיין גאל נישט -- אויף די אַלע גוטע רייד האָט טעמע געענטפערט מיט א זיפץ. וואָס קיינער, אויסער טעמע אַליין, האָט נישט פערשטאַנען דעם אינהאלט פון זיפץ.

טעמע איז ניט פון יענע, וואָס זאָל ענטפלעקען איהרע ליידען פאר עמיצען. די ליידען דאָס זענען איהר הייליגער סוד, וואָס ליגט איהר טיעף אונטער'ן הארץ. און ווירקליך האָט זי דען געקענט דערצעהלען, אַז איהר מאַן, דער פאר אַלעמען גוטער און וואוילער מענש, וואָס די שטאָדט האלט פון איהם שטאָל און אייזען, אז ער איז אָרענטליך, סאָליד, אַנשטענדיג, — אז דאָס אַלעס איז נאָר אויסענווייניג; אַז אין שטוב פיהרט ער זיך אויף גאָר אנדערש, קיין איין דיענסט-מיידעל קאָן זיך לאַנג ביי טעמע'ן נישט האַלטען. קוים איז ביי איהר אַ מיידעל אָן עטליכע מאָנאַטען, קומט דערנאָך דעם מיידעל'ס מוטער מיט א געוויין, אַז דער הערר, דער בעל-בית האָט איהר טאָכטער אומגליקליך געמאַכט... שטענדיג אין אזעלכע פאלען נעמט טעמע און צאָהלט-אויס געלד און שאַפט אָב דאָס דיענסט-מיידעל אין א סוף, אבי ס'זאָל זיין שאַ-שטיל...

לעצטענס האָט זיך אָבער אזעלכעס געטראָפען, וואָס קיינער וואָלט זיך דערויף ניט גערעכט. דאָס לעצטע מיידעל, וואָס איז ביי איהר אָבגעווען א לענגערע צייט, האָט זיך ארויסגעוויזען, אז זי ווערט אין גיכען א מוטער. טעמע'ס צער קאָן מען זיך גאָרנישט פאָרשטעלען. קיינער האָט איך ניט געוויסט, וואָס פאר א שרעקליכע טראַגישע סצענעס אין שטוב האָבען זיך אָבגעשפיעלט. דער שלום-בית איז געגצליך געשטערט געוואָרען. דאָס פאָר-פאָלק איז געוואָרען שטאַרק ברוגז. נאָר דערמיט האָט זיך דאָס מאָהל דוקא אזוי גיך ניט פערענדיגט. דער פועל יוצא דערפון איז געווען — מ'האָט דאָס מיידעל געמוזט איינאָרדנען אין א קינדערפאַרין-אַנשטאלט און נאָכ'ן קינד-געבוירען האָט טעמע

די געזעלן-אבטיילונג ביי די האנדווערקער-קאמער און די יודישע געזעלן.

די האנדווערקער-קאמער האט די אויפגאבע צו רעגולירען און צו שיצען די מלאכה אין אלגעמיין. זי האט די אויפגאבע און די מאכט צו נארמירען די לעהרע פון די אנפאנגער און געזעלן.

די האנדוו.-קאמער וועט אליין דע-לעגירען איהרע פארשטעהער צו די געזעלן און מייסטער-עגזאמענס און צונעמען גאנצע בעדייטענדע אבצאה-לונגען. (פאר געזעלן-עגזאמען—40 זל.) די בעציהונג פון די יודישע געזעלן צו די האנדוו.-קאמער איז גאר נישט קיין פערשטענדליכע—ריכטיגער א חיל-דע. און די קאנטעקווענצען וועלען ליי-דען די יודישע געזעלן אליין. עס איז א אלטער פאקט, אז ווי נאר א קריסט-ליך לערן-יונגעל ווערט אנגענומען צום מייסטער ווערט ער גלייך אנגענעבען אויף די אהענד-קורסען און נאכ'ן לערן-טערמין ווערט ער „חיזוחאליעט" אלס געזעלן ד. ה. ער בעקומט א בעשטעטיגונג אלס געזעלן, וואס גיט איהם, ביי די היינטיגע בעדינגונגען נאך 5 יאהר זיין געזעלן, צו בעקו-מען דעם טיטעל מייסטער. דאגעגען די יודישע לערן-יונגלעך ווי די געזע-לען, זענען „פריי" געווארען געזעלען אין אלע צייטען.

אבער נאכ'ן שאפען די האנדח.-קא-מער ווערט ערשט קלאר, וואס פאר א געפאהר עס דראהט דעם יודישען האנד-ווערקער אין אלגעמיין און דאס צוליב דער חוק-בעציהונג פון יודישען בעל-מלאכה, געזעלען און אפילו לערן-יונגל.

אויב עס וועט נאך זיין געוויסע הנחות פאר די עטליכע האנדווערקער, איז אבער כמעט אויסגעשלאסען פאר יונגערע געזעלען צו בעקומען די מעג-ליכקייט אנגערופען צו ווערען „געזע-לען" און מכילא א מייסטער. איבער-הויפט דורך די נעגאטיווע בעציהונג פון די געזעלען צו די קאמער—דראהט משום א געפאהר אין די נאהנטע אפילו צוקונפט צו פערלירען דעם צופלוס פון יודישע געזעלען.

די יודישע געזעלען לעבען מיט משיח-האפנונגען און ווילען נישט אר-גאניזירען זיך אין „געזעלען אפטיילונ-גען". זיי האבען מורא צו פערשוואר-צען זיך ביט'ן מייסטער און אין לא-קאל. זיי ווילען נישט וועהלען קיין דעלעגאטען צו די האנדווערקער-קא-מער, וואו די געזעלען-פארשטעהער וועלען האבען שטים-רעכט און קאנען פערטיידיגען זייערע אינטערעסען.

ווי איך האב דערמאנט, ווענען די קריסטליכע געזעלען „חיזוחאליעט" און זיי וועלען אין די נאהנטסטע צייט הא-בען די לעגאלע מעגליכקייט צו וועה-לען דעלעגאטען צו די האנדווערקער-קאמער; דאגעגען די יודישע געזעלען דורך זייער „קלוגען" זיך וועלען כמעט נישט קאנען אנטייל נעמען אין די וועהלען און ממילא נישט האבען קיין פערטרעטער אין די קאמער.

עס איז איבריג צו קאמענטירען און צו ברענגען פאקטען וועגען דעם, ווי אזוי עס זעהט אויס אין דער ווירקליכ-קייט די פערהעלטניסטן צווישען יודי-שען און קריסטליכען געזעלען, און ווי אזוי די יודישע געזעלען קאנען אנ-פערטרויען זייער גורל אין אנדערע הענד, קלאר, אז נאך די בעסטע בע-ציהונג און פראטעקציע פון א יודישע ארבייטער-פארטיי איז געלונגען אריינ-צופאקען א 2—3 פראמחיי-ארבייטער צי אין א מאגיסטראט.

נאך מעהר, יעצט בעת'ן כראנישען עקאנאמישען קריזיס, ווי דער גערא-נעל ארום א פאסטען איז א ביסערער, וועלען די מאכט-האבער זארגען אזוי, אז עס זאל פאר זיי גוט זיין. דאס זעל-בע וואס עס לאזט זיך פיהלען ביי די ארהאקאטען ד. ה. די אונאויפהערליכע בענרענצונג, דאס זעלבע וועט זיין ביי די מלאכה.

איך האלט, אז די יודישע געזעלען דארפען זיך בעמיהען צו בעפרייען זיך פון משיח-טשאד און אנהויבען אביסעל רעאלער טראכטען און שוין צוטרעטען צו ארגאניזירען די געזעלען-אבטיילונ-גען ביי די האנדח.-צעכען און צו קא-נען אנטייל נעמען אין די וועהלען פון די געזעלען-דעלעגאטען צו די קאלבער האנדוערקער-קאמער, וועלכע זארפען אין די קורצסטע צייט פארקומען.

פערטראכט אייך יודישע געזעלען, כל זמן עס איז נאך נישט פערשפע-טיגט.

ש. סטראחטשינסקי
ראדאם.

די פאפולערע און איבעראל-אנערקענטע
פארבחע פארבערײַ און כעמישע פראלניא
פון י. ציכנער
נעמט אן צו פארבען און צו פוצען אויף א כעמישען אופן
מענער און דאמען-גארדעראבעס, ווי אויך גארניטורען
קאסטיומען, פאלטענס, קליידער, בלוזעס,
און אלערליי פוטערווארג.
דאס אלעס ווערט אויסגעפיהרט פינקטליך, סאליד און ביי צוגענגליכע פרייזען.
בכדי צו פערלייכטערען די קליענטעלע האט די פירמע י. ציכנער, ספעציעל געעפענט א פיליע אויף זשעראמסקי 47 (לובלינער נעבען קינא „נאווע-טשארי") וואו עס ווערען אנגענומען אלערארט בעשטעלונגען פאר דער דערמאנטער פארבעריי און פראלניא.
י. ציכנער — ראדאם, — שפאציער-גאס 21

בעדיענט איהר דינסט-מיידעל; געקאכט יוכעלעך, געבראכט אין אנשטאלט גוטע זאכען צו דערקוויקען די קינפעטארין. און נאך 10 טעג, ווען די יונגע מאמע איז ארויס פון אנשטאלט א געזונטע מיט א שעהנעם יונג אויף דער האנד, האט טעמע'ס מרה-שחורה'דיגע פנים עטוואס אויפגעלויכטען. זי האט דאס קינד צו זיך אהיים גענומען און אזוי ווי זי האט געהאט די האפנוג, אליין אמאל צוגעבוירען א קינד — פעדלוי-רען, האט זי דאס קינד צוגעשריבען אויף איהר נאמען, זי האט עס געניאנ-טשעט און געפלעגט און געווארען דערצו א צערטליכע מוטער. דאן הא-בען שוין איהרע בעקאנטע זיך שוין מעהר נישט געוואונדערט. וואס זי איז אומעטיג, נאר זיי האבען זיך גע'-סוד'עט צווישען זיך, אז טעמע איז געווארען א מאמע אהן בויך-וועהטאג... און נאר מעהר האבען ויי זיך געווינ-דערט, וואס דער שלום-בית צווישען פאר-פאלק האט זיך צוריקגעקעהרט

און זיי האבען פון דאן-אן געלעבט ווי טייבעלעך.

טעמע איז אויפגעריכט געווארען מיט א פרעמדען גליק, אבער דער מאן איהרער, דער וואוילער, דער גוטער, האט זיך פון דעמאלט אויסגעהיטען מעהר פון אזעלכע גליקען און האט שוין די ריענסט מיידלעך מעהר נישט פערטשעפעט...

פ. פאליער.

טאג = בוך
פון א ראדאמער זעלבסטמערדער.

איך ווער א ראדאמער בעל-הבית.

אין דעם איצטיגען טהייל פון מיין בעשרייבונג וועל איך איבערגעבען מיינע ווייטעדדיגע לעבענס-פאסירונגען. איך וועל יעצט זיך מעהר נישט אומ-קעהרען צום רעטעניש פון מיין ער-שטען קינד'ס-פערשווינדען ווערען א טאג נאכ'ן ברית. איך האלט פאר איב-ריג צו שילדערען מיינע געפיהלען און איבערלעבענישען, וואס איך האב מיט-געמאכט, ס'איז גארנישט שווער צו פערשטעהן פאר די, וועלכע טראגען אין הארצען עהרליכע פאטערליכע גע-פיהלען. וואס עס הייסט אזעלכעס צער און אויף ווי טיעף און טראגיש עס ווירקט, ווען מ'הויבט אן בלויז אפילו צווייפלען, צי דאס קינד, וואס די איי-גענע פרוי ברענגט אויף דער וועלט איז פאקטיש א פראדוקט פון דער געזעצליכער הייראט און פון טרייע, איבערגעגעבענע ליעבע צווישען מאן און ווייב. יעדער טרייער מאן און עהרליכער פאטער וועט מיך גוט פער-שטעהן און מיטפיהלען מיין טראגעדיע, וועלכע איז נאך גרעסער דערמיט, וואס אין א שעגעם פריהמארגען אומגעריכט פאר יעדען און אהן וויסען פון אייגע-נעם פאטער רוימט מען אן דאס קינד און מען טראגט עס ארויס פון דער שטוב אהן צומאלט א טרעהר און אהן א זיפץ פון א טאטען, וואס איז אפילו רעכט נישטא דערביי, נאר ערשט אהיים קומענדיג כרעפט ער נאך אלעם און מיט א מאדנע קאלטבלוטיגקייט טיילט מען איהם מיט, אז דאס קינד איז אוועק פון דער וועלט און רוהט שוין אין דער אייביגקייט.

איך האב בעשיינפערליך איינגעזעהן לויט פערשידענע סימנים און חשדים, אז דאס האט מען מיט'ן קינד פער-שווינדען ווערען געוואלט בעהאלטען א סוד און גלייכצייטיג מיט דעם אוי-סען געוועהן מיך נישט צו פערלירען. ווי איך האב שוין דערצעהלט, איז מיין

בודזשעט-זיצונגען אין שטאָדט-ראַט.

די גרויסע „חוצפה" פון די יודישע ראטמענער אָנצורופען א גאַס אויפ'ן נאָמען פון י. ל. פרץ — די שטאָדט ביבליאָטעק ביים מאַגיסטראַט זאָל אויך איינקויפען יודישע ביכער — שטאָדט-בודזשעט בעטרעפט בערך 6 מיליאָן זל.

אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן אויסאַרבייטען דעם שטאַרט בודזשעט אויפ'ן יאהר 31|1930 האָט דער שטאָדט-ראַט פאַריגע וואָך אָבגעהאַלטען צווי זיצונגען אין די אָווענדען פון מאָנטאָג און דינסטאָג.

אויף דער ערשטער זיצונג האָט זיך ענטוויקעלט א לעבהאַפטע דיסקוסיע מכח ענדערן די נעמען פון א טייל גאסען. בשעת ס'ווערט פאָרגעלייגט דער בשותפות אויסגעאַרבייטער פאָרשלאָג פון בונד, פועלי-ציון און די „קאָלאָ", אז די פאַדוואַלני גאַס, אלס א יודישער געגענד, זאָל אָנגערופען ווערען אויפ'ן נאָמען פון גרויסען יודישען דיכטער י. ל. פרץ, נעמט א וואָרט דער ענדעקישער ראַטמאַן גאַיעוויטש, וועלכער ערקלערט, אז דאָס פאָדערען אָנצורופען אין פוילען א גאַס אויפ'ן נאָמען פון א יודישען שרייבער איז א גרויסע חוצפה. ער איז קאַטעגאָריש דאַגעגען און ער שטעלט א געגען-פאָרשלאָג אָנצורופען די זשערמאָנסקע גאַס אויפ'ן נאָמען פון פּאָוסטאַניעץ-טראַאוגוט, וועלכער איז זיינער צייט דורך די רוסען געהאַנגען געוואָרען.

ראַטמאַן לאַנדאַו (פ.נ.ג.) ערקלערט אין זיין רעדע, אז ער האָט גאָרנישט געהאַט קיין ספיקות, אז גאַיעוויטש וועט ארויס מיט זיין אַנטיסעמיטישען לשון און גיעט א קורצע, אָבער גענויע כאַראַקטעריסטיק וועגען דער פערזענליכקייט פון י. ל. פרץ, קומענדיג צום אויספיהר, אז ס'איז העכסט בעווינדערט און בערעכטיגט אָנצורופען די גאַס, וואו יודען וואָהנען, מיט'ן נאָמען פון איינעם פון זייערע גרויסע שרייבער און דיכטער. אויך די אַנדערע יודישע ראַטמענער: קאַטליאַר (קאָלאָ) און פּאַרק פינקעלשטיין (פועלי-ציון) מאָטיווירען דעם פאָרשלאָג און אויב גאַיעוויטש האָט א קלער וועגען דער פוילישער בשהות פון י. ל. פ-ץ, קאָנען זיי איהם מבטיח זיין, אז פרץ איז נישט געווען קיין ערגערער פּאָליאַק פון איהם, גאַיעוויטש'ען.

ראַטמאַן רעיענט ראַגוסקי (בעבע) איז דערפאַר, אז די פּאַדוואַלניא זאָל טראָגען דעם נאָמען פון י. ל. פרץ, נאָר כדי די „סלאָווא ראַדאָמסקע" זאָל נישט ארויס מיט איהר מענה-פון, אז אין דער אויסוואַהל צווישען א יוד און א קריסט, איז ער אויף די זייט פון יוד, אלזא צוליעב דעם דאָזיגען טעם — טראָגט ער אריין א פאָרשלאָג, אז די דלוגא גאַס זאָל הייסען טראַאוגוט.

ראַטמאַן שמיעטאַנקא (פ.פ.ס.) שטיצט אונטער דעם יודישען פאָרשלאָג מיט'ן מאָטיוו, אז די פּאַדוואַלנאַ איז א יודישע געגענד און די יודישע איינוואָהנער האָבען די פולע רעכט אָנצורופען זייער גאַס מיט'ן נאָמען פון זייער'ס א בעליבטען דיכטער.

בעת דער אָבשטימונג זענען אלע ראַטמענער, אזוי יודישע און קריסטליכע דערפאַר, אז די פּאַדוואַלניא זאָל אָנגערופען ווערען די פרץ-גאַס, איינער נאָר איז געגען, דאָס איז ראַטמאַן גאַיעוויטש (נ. ד.)

דער צווייטער פונקט פון טאָג-אָרדנונג איז געווען דער בודזשעט אויפ'ן 1930/31. וויצע-פּרעזידענט אָזשעמבלאָ רעפערירט א לענגערע צייט און שטעלט זיך אָב אויספיהרליך אויף דער נויטווענדיגקייט פון יעדער סיגורירענדער פּאָזיציע אין בודזשעט.

ראַטמאַן פרענקעל לעגט פאָר די ענדגילטיגע לעזונג פון בודזשעט זאָל אָבגעלעגט ווערען אויף צומאָרגענס, ס'הייסט, דינסטאָג, בכדי די ראַטמעגער זאָלען זיך קענען בעסער בעקענען און גענויער דורכשטודירען דעם צו זיי צוגעשיקטען פּראָלימינאַריום. דער פאָרשלאָג ווערט אָנגענומען און אויף דער זיצונג ווערט א חוץ די פראַגע פון די גאַסען-נעמען, נאָך בעהאַנדעלט די הלוואה-פראַגע פון 300 טויזענד זל. אויף אינוועסטיציע-צוועקען, וואָס ווערט אָנגענומען אין דער ערשטער לעזונג.

אויף דער צווייטער זיצונג, דינסטאָג, בשעת ס'איז אָבגעשטימט געוואָרען דער בודזשעט איז פון דער קאָלאָ, וועלכער בעשטעהט פון 8 יודישע ראַטמענער.

ראַדאָמער יוד. בירגער!

צי האָסטו שוין דיין פליכט ערפילט לגבי דיינע ארימער ברידער? האָסטו שוין געגעבען דעם טראַדיציאָנעלען מעות חטים?!

Kino NOWE CZARY Teatr

פון מאָנטאָג דעם 24 ה. מ.

ווערט דעמאָנסטרירט א יודיש בילד, וואָס ווייזט אונז דעם פסיכישען קאַמפף צווישען די אָנגעקומענע יודישע עמיגראַנטען אין אַמעריקא, דעם גאַראַנגעל צווישען דעם אַלטען און נייעם דור פון די עמיגראַנטען.

דאָס בילד טראָגט דעם נאָמען

Dwa Pokolenia

(2 דורות)

איבער'ן פּראָגראַם! איבער'ן פּראָגראַם!

א הערליכע קאָמעדיע.

פרוי געווען צו איהר שעהנקייט און קאָקעטעריע, אויך אַ קלוגע, און זי האָט גוט פערשטאַנען, וויבאַלד דאָס קינד וועט זיך געפינען א לעבעדיגס אין מיין הויז, וועט צווישען אונז זיין א פערמעהרט לעבען. דאָס קינד מיט זיין עהנליכקייט צום פּאָלקאָווניק וועט מיך רייצען און פייניגען און אפשר קאָן אזא טראַגיש צוזאַמענלעבען דערפיהרען דערצו, אז איך זאָל איהם פעראַלאָזען און אנטלויפען פון שטוב און דאָס ווייזט אויס, האָט זי זיך נישט געווינשען, ווייל דאָס וואָלט איהם קאָמפּראָמיטירט און פערשאַפט א שלעכטען נאָמען. זי האָט דעריבער דאָס קינד בעזייטיגט צוליב צווי טעמים. ערשטענס האָט איהר אויך נישט געשמעקט צו האָדעווען א אומלעגאַל קינד און צווייטענס ווי איך האָב שוין פריהער אָנגעמערקט, וואָלט זי מיט'ן האַלטען דאָס קינד אין אונזער הויז מיך פערטריבען.

איך האָב דאָס אַלעס דורכגעוואָרפען אין מיינע געדאַנקען און דעריבער האָט מיך שטאַרקער אינטריגירט און מיין נייגעריגקייט האָט געברענט צו דערגעהן וועמ ס'האָט איהר צוגעהאַלפען אין דעם שוידערליכען ארבייט פון אבדוימען דאָס קינד און וואו זי האָט דאָס קינד ערגיץ פערשטעקט. איך האָב געפאָרשט, געפאָרשט אבער אָהן א טאָלק. איך האָב זיך, טראָץ אלע מיינע בעמיהונגען אָנגעשטויסען אין א אייזערנע וואַנד. איך בין אוש מיעד געוואָרען פון פאָרשען, נאָכשפּיאָנירען און געמוזט ענדליך רעזיגנירען, איבערלאָזענדיג עס, אז די צייט אליין זאָל דאָס רעטעניש בעשיידען. און אזוי איז טאַקע ווירקליך געווען. איך וועל דאָס פאָרלויפיג איבערלאָזען אויף שפּעטער און יעצט איבערגעבען מיינע איבערלעבענישען, וואָס איך האָב געהאַט אויסצושטעהן ביז דאַן, ווען די דאָזיגע רעטועלהאַפטע געהיימנים מיט'ן ערשטען קינד פון מיין פרוי, איז אויפגעדעקט געוואָרען.

וואָכען, מאָנאַטען נאָך מיין פרוי'ס ערשטער קינפּעט זענען אוועק. וואָס די בעציהונגען צווישען מיר און מיין פרוי זענען געווען פערשאַרפט און אָנגעצויגען, הגם איך האָב זיך שוין געהאָט בערוהיגט און איינגעשטילט מיינע נערוועז, האָב איך איהר פאָרט נישט געקענט קוקען אָפען אין די אויגען. געווען זאָגאַר אפילו דאָן מאָמענטען, וואָס איך בין געווען גרייט אויף א גט. אָבער איך ווייס נישט וואָס מיט מיר איז געווען. איך האָב עס נישט געקענט טוהן. מיין פרוי האָט זיך ביסלעכווייז, ביסלעכווייז דערנענטערט צו מיר. מיך איינגענומען און זיך געלאַשטשעט צו מיר און א הינדערליכע זאַך, זי האָט מיך פער'כשוף'ט מיט איהרע חנ'דעלעך און זיסע, סער'שיכור'דיגע ריידעלעך, אז איך בעשולדיג' זי אומזיסט אין פערראַט. עפּעס א מאָדנע רעמאַנישע קראַפט האָט די דאָזיגע פרוי פערמאָגט. זי האָט מיך גובר געווען און צוריק געפאַנגען אין איהרע אָרעמ'ס. אונזער לעבען איז אוועק ווייטער גוט. מיין פרוי האָט זיך געסטאַרעט זייט דעמאָלט צו געפינען זיך תמיד אונטער מיין אויפזיכט אין אָבסערוואַציע, כדי איך זאָל נישט האָבען דעם מינדעסטען גרונד חושד צו זיין אין דער קלענסטער זאַך. זי האָט איינטליך ווייטער פערברענגט אין פערשידענע געזעלשאַפטען, אָבער זי האָט זיך אזוי אויסגעפיהרט, אז איך בין ווירקליך שוין געווען זיכער מיט איהר. קיינמאָהל נישט מעהר אהיים געקומען שפּעט ביינאַכט און איבעראל ווי זי איז געגאַנגען האָט זי אָהן מיר נישט געוואָלט זיך ריהרען.

(פאָרטזעצונג קומט)

בעקומען נישט מעהר ווי צוויי, דאס זאגען די ה"ה: אליעזר פינקעלשטיין (מזרחי) און חיים קארמאן (האנדווער-קער). די קאלא האט דערמיט ארויס-געוויזען איהר נישט ארגאניזירטקייט, מחמת אין אזא וויכטיגער זיצונג האט זי געברויכט זיין פערטרעטען אין פולען קאמפלעט.

דער ענדעקישער ראטמאן איז אויך צוליב זיין נעכטיגן דורכפאל ביים בעשטימען די פרץ-גאס, אויף דער זיצונג נישט געקומען. ביים בעטראכ-טען די בודזשעט-פאזיציע, וואו עס רעדט זיך בנוגע בילדונג'ס-סובסידיעס, מאכט ה' אברהם פינקעלשטיין („בונד") א פארשלאג, אז די שטאדט-ביבליאטעק ביים מאגיסטראט זאל איינקויפען יו-דישע ביכער פאר די יודישע לעזער (בראוו ה' פינקעלשטיין! רעד.) זיין פארשלאג ווערט איבערגעשיקט אין דער שטאדט-פערוואלטונג צום בעטראכ-טען. ביים פונקט, מכח דער סובסידיע פאר דער אלגעמיינער געזונדהייט, נעמט ה' אברהם פינקעלשטיין א ווארט און ברומערדענדיג ברייטער די לאגע וועגען די יודישע כאלופניקעס און ארבייטענדיגע בעפעלקערונג, וועלכע דארפען לויט'ן געזעץ זיין פערשריבען אין די קראנקען-קאסע. צוליב אבער דער נישט ארגאניזירטקייט און עקא-נאמישען קריזיס פון די ארבייט'ס-גע-בער זענען זיי דארט נישט פערשריבען און אין פאל פון קראנקהייטען האבען זיי אויסגעשטעהן גרויסע שוועריגקיי-טען ביים ארויסבעקומען א בעשייני-גונג אנגענומען צו ווערען אין שפיטאל אריין. דער „ווידויאל זדראוויא" וויל זיי אין 90 פראצענט דאס זיי נישט ארויסגעבען. אזעלכע יודישע קראנקע, נישט האבענדיג קיין אנדערע עצת מוזען אנקומען צו אזעלכע מיטלען, אז א נידערלעגען זיך אין די גאסען און די פאליציי פיהרט זיי ערשט איבער אין די שפיטעלער און נאכהער מאכט מען עקזעקוציעס ביי ארימע קרובים פון די קראנקע אויף צו בעצאהלען די שפיטאל-קאסטען. ה' פינקעלשטיין שטיצט זיך אויף א סטאטיסטישען מא-טעריאל און אויף א גאנצע רייהע פאקטען, וועלכע בעווייזען, אז יאהר-יעהרליך ווערען קלענער די צאל פון די יודישע קראנקע אין די שפיטעלער צוליב די אויבענדערמאנטע שוועריג-קייטען. ה' פינקעלשטיין פאדערט צו מאכען אויף אט דעם געביעט דראסטי-לע אויפבעסערונגען.

פרעזידענט גזשעטשנאראווסקי, ד"ר קעלערס-קראוז און וו. פרעזידענט או-

ג ר י פ ע

אינפלוענציע און אנדערע אינפעקציאנע קראנקהייטען האבען די אייגענשאפט: הויכע טעמפעראטור און די לויפענדע אנשטרענגונגען. דער בעדינג פון א געהעריגע היילונג פון די דראהענדע פאר'ן ארגאניזם קראנקהייטען איז אסטאבילע און א סיסטעמאטיש מעסטען די היץ און פערצייכענען אין פערלויף פון די צייט. בענוצענדיג אין ענליכע פאלען א פרעציזען טערמאמעטער קראמער'ס וואס רעאגירט אויף א אידעאלען אופן אויף אלע וואקלעניסען פון די טעמפעראטור, ערפילען מיר איינס פון די אנגעזעהנסטע אויפגאבען פון פלעגען דעם קראנקען. דער קריי-זיס, וועלכען מיט דער גאנצער פינקט-ליכקייט ווייזט דער דער טערמאמעטער **Kramera** וועקט א געפיהל פון פערגעטערונג ביי דעם פיגערדיגען קרייז.

ד"ר ל. ק.

זעמבלע אפאנירען דעם ה' פינקעלשטיין ערקלערענדיג, אז אויף 314 יודישע קראנקע זענען אנגענומען געהארען דורך דער זעלבער צייט, נאר 300 קראנקע. אויך ערקלערען זיי, אז ס'גע-פינען זיך אין שטאדט אמבולאטאריום'ס, וואס ווערען דורך דער בעפעלקערונג ווייניג אויסגענוצט. ה' פינקעלשטיין שלאגט אב די ארגומענטען און ווייזט אויף, אז פון יאהר 1929 ביז היינט האט זיך פערקלענערט דאס אנגעמען יודישע קראנקע אויף 50 פראצ. און, אז די אמבולאטאריום'ס בעדארפען רע-ארגאניזירט ווערען מיט דאקטוירים ספעציאליסטען, וועלכע קאנען אזוי ארום שטארקען די פרעקווענץ. דער ראדאמער מאגיסטראט — זאגט ה' פינ-קעלשטיין—ברויך געהן אויס'ן וועג פון לאדזער מאגיסטראט. וואו דער פרע-זידענט האט עפענטליך ערקלערט, אז די יודישע בעפעלקערונג בעדארף מעהר געניסען פון די סאציאלע און מעדיצי-נישע הילף פון מאגיסטראט, ווייל זי גע-ניסט ווייניגער פון די קראנקען-קאסעס און רעגירונג'ס-שטיצעס.

ביים בעטראכטען די פאזיציע אין בודזשעט פאר שטאדטישע אינוועסטיצ-יעס, טראגט ה' פינקעלשטיין אריין א'אפעל, אז מ'זאל צו דער ארבייט אנגאזשירען א גרעסערע צאהל יודישע ארבייטער, דען מ'האט זיך שוין געגוג איבערצייגט, אז אויפ'ן געביעט פון פיזישע ארבייט שטעהען די יודישע ארבייטער נישט אב פון די נישט-יודישע.

אין בודזשעט האט דער מאגיסטראט אריינגעשטעלט פאר די יודישע פאך-קורסען 5000 זל. אנשטאט וואס פאר א יאהרען האט פיגורירט 6000. אויף דער ווענדונג פון ראטמאן ה' אברהם פינקעלשטיין, אז מ'זאל די זעלבע פאר-פיאהריגע סומע צוריקשטעלען, האט לאווניק פרוי קעלערס-קראוז, גע-ענטפערט, אז לויט דעם צוגעשטעלטען בעריכט, ווייזט זיך ארויס, אז די פאך-קורסען שטעהען פינאנסיעל נישט שלעכט, און דער אונטערשיעד פון די 1000 זל. האט מען בעשטימט פאר דער ועועלפאפט „אווענד-קורסען" פון די פועלי-ציון".

בעת די צווייטע פארשלאגען פון ה' א. פינקעלשטיין, דער מאגיסטראט זאל זיך ווענדען צו די מאכט-ארגאנען, אז די אלע אונפערמעגליכע, וואס בעזיצען 1, אדער צוויי שטובען, זאל מען ארגאנעמען די פערלעגענע וואהנונג'ס-שטייערען, דער וו. פרעזידענט. וועל-כער איז פריהער געווען געגען, איז איצט מסכים מיט ה' פינקעלשטיין, ווייל ער האט זיך דערמאנט, אז די רעגי-רונג האט בדעה צו פערגרעסערן דעם וואהנונג'ס-שטייער, כדי דאס געלד זאל געהן אויף בויען הייזער און דערפאר דארף מען האטש בעפרייען די אונפערמעגליכע פון דער לאסט פון דעם פערלעגענעם שטייער.

דער שטאדט-בודזשעט אויפ'ן יאהר 1930/31 בעטרעפט בערך 6 מיליאן זל.

מיין ווייבעלע! צו פיהלסטו פון שבת דעם גייסט?
דער שבת איז אונזערער איינציגער טרייסט:
און ווילסטו פון שבת דעם תענוג געניסען?
דאן באק-זשע מיט „צערעס", מיט „צערעס" דעם זיסען.

דאס 100% ריינע קאקאאס-מעבל „צערעס" ווערט פון אנהויב ביז'ן סוף פאבריצירט אונטער דער שטרענגער השגחה פון בעקאנטען רב הגאון ר' שמחה פרענקעל פון סקאווינא און ענטשפרעכט צוויי-ארום אלע כשרות-פארשריפטען, קאן אלזא בעסטענס עמבפוילען ווערען אפילו פאר די מהדרין מן המהדרין. פערלאנגט אויסדריקליך נאר „צערעס" מיט'ן הכשר-שטעמפעל און ווארפט אב איננבעקאנטע, מינדערווערטיגע פאברי-קאטען.

ראדאמער איד!

צי ווייסטו, אז 10.000 נפשות
דיינע ברידער און שוועסטער
ערווארטען פון דיר שטיצע.

די געוועזענע דאָזאָרעס ווילען נישט רעזיגנירען פון זייערע מאַנדאַטען.

די אַלטע גמינע, וואָס האָט געמוזט אַוועק פאַר דער צייט פון דער מאַכט, איז זיך גאָר נישט מיאש און חלומ'ט ווייטער צו פאַרנעמען די כיבודים-בענקלעך אין דער קהלה. מען איז זיך כסדר משתדל אין די מאַסגעבענדע רעגירונג'ס-קרייזן, אז מ'זאָל מבטל מאַכען די גזירה און זיי צוריק בעזעצען אויף זייער שררה'שטפּט. חוץ דעם רעקורס, וואָס זיי האָבען דערלאַנגט, האָבען זיי די פאַריגע וואָך אָבגעשטאַט א וויזיט ביים מיניסטער, פאַר וועמען זיי האָבען מיט גרויס שברת הלב דערצעהלט ווי אזוי מ'האָט זיי אראָבגעגעניידערט פון דער גדולה.

געפאָהרען צום מיניסטער זענען, ווי מען דערצעהלט, די ה"ה יחיאל פרענקעל, יוסיל קעניגסבערג, דער געוו. קהל-שרייבער רובינליכט א. אנד. וואָס מ'האָט זיי דאָרט געענטפערט, איז נישט בעוויסט. אינטערעסאַנט איז נאָר, אז דער אַמאָליגער דאָזאר, ה' קעניגסבערג, „דער וואָס מישט זיך נישט", האָט ערוואַכט פון זיין לאַנגען דרימעל און בעשלאָסען אפנים זיך יאָ צומישען.

בינו לבינו, אין דער צייט, וואָס די עקס-דאָזארעס פאָרען זיך אזוי און ווילען בשום אופן נישט רעזיגנירען, האָט זיך ווידער בעגייט די רעוויזיע אין גמינע, וואָס האָט זיך בשעתה אָנגעהויבען בעת זיי זענען געווען ביי דער מאַכט. די רעוויזיע, וועלכע איז א המשך פון דער פריהערדיגער, ווערט געפיהרט פון די צוויי העכערע בעאַמטע אין סטאַראָסטווע, די ה"ה בעמקער און סטעלמאַכאָוו.

ווי מען הערט, האָט זיך די רעוויזיע אָנגעשטויסען אויף פאָלגענדע דעפעקטען, וועלכע געהען נאָך אויפ'ן חשבון פון דער געוועזענער גמינע פערוואַלטונג: קודם כל ווייזט זיך ארויס, אז די טהעטיגקייט פון דער געוועזענער גמינע פערוואַלטונג איז געפיהרט געוואָרען כאַאָטיש און, אז בעדייטענדע סומען זענען אויסגעגעבען געוואָרען אויף אומנויטיגע צוועקען. אזוי למשל זענען פאַר וועקסלען-בלאַנקען בלויז פאַר'ן יאָהר 1929 אויסגעגעבען געוואָרען בערך 400 זל.; פאַר דיסקאָנטירען וועקסלען איז אָבגעצאָהלט געוואָרען א סומע פון קרוב דריטהאַלבען טויזענד זל.; פאַר רייזעס פון איינצעלנע געוו. דאָזארעס קיין קעלץ און וואַרשא האָט מען גערעכענט היבשע סומע, פון 100 ביז 150 זל. אויסער די שטענדיגע פענסיע, אין בורזשעט און פערשידענע רייזעס, האָט דער געוו. קהל-שרייבער רובינליכט בעקומען בעזונדער געצאָהלט פאַר טשענסטאָכאָווע רעגיסטראַציע (וואָס איז דאָס אַזעלכעס?); פאַר איבערשעצען בעזונדער גראַטיפיקאַציעס אויף ימים טובים. ס'פיגורירט אויך א אָבצאָהל 200 זל. פאַר א געוויסע לעגיאָניא נייפעלד פאַר טשלאָנקאָווא-רעגיסטראַציע, אָבער ווער זי איז ווייסט מען פאָרלויפיג נישט. דאָס זעלבע איז מיט א געוויסען נאָמען וויינאַכט. אויף וועמען ס'זענען צוגעשריבען גרעסערע סומעס געלד פאַר דיסקאָנטירען גמינע-וועקסלען. אזעלכער איז גאָרנישט דא אין ראַיאָן און אויף זיין „זעצעניע" זענען אויסגעשטעלט די וועקסלען.

אויך ער דעם לאָזט זיך בעמערקען פעלשונגען אין פּראָטאָקאָלען און פיעל בודזשעט-פּאָזיציעס זענען פערניצט געוואָרען אויף נישט קיין רעציאָנעלע הוצאות.

ווי מען הערט, זאָלען צוליב'ן בעשולדיגונג'ס-מאַטעריאַל, די מיטגלידער פון דער פריהערדיגער פערוואַלטונג מיט רובינליכטען בראש, וועלכער איז געווען די גלויבנע סגרוזשענע אין גמינע-אבאראָנע, אָבגעגעבען ווערן צו געזעצליכער פעראַנטוואָרטליכקייט. די פאַקטישע אויספאָרשונג איז נאָך אין געהיים. ווי מ'שמועסט אָבער, זאָל דער ענין שוין זיך געפונען אין די הענד פון דער פּראָקוראַטור.

היינטיגע וואָך האָט די נייע קהלה-פערוואַלטונג ערהאַלטען א מעלדונג פון אַרבייט'ס-געריכט, אז דער געוו. קהל-שרייבער רובינליכט האָט דערלאַנגט א תביעה אויף די קהלה צו בעצאָהלען איהם ענטשעדיגונג פאַר 6 מאָנאַטען.

גרויסער ערפאָלג פון פּרויען-מיטינג.

דער שבת'דיגער פרויען-מיטינג האָט צונויפגעזאַמעלט א ריזיגען עולם. שוין 1 ביי טאָג איז דער גרויסער זאַהל פון קינאָ „קאָרסאָ" געווען איבערפולט פון פרויען פון פערשידענע שיכטען.

טראָץ דעם, וואָס דער מיטינג האָט אָנגעפאַנגען אויף פערשידענע שטערונגען צוליב פאָרמעלע טעמים, איז ער דאָך אראָב מיט'ן גרעסטען ערפאָלג. דער גלענצענדער רעדנער רעד. נ. געבראָווסקי האָט אויף א מייסטערהאַפטען אופן בעוויזען, אין משך פון א האַלבע שעה, וואָס איז איהם געבליבען צו רעדען, צו קאָנצענטרירען און מתמצת זיין דעם וויכטיגסטען טייל פון רעפעראַט, וועלכער איז לויט זיין תמצית און אינהאַלט ארויסגעקומען פיל רייך און פערשידענפאַרביג. זיין רעדנערישער טאַלאַנט און פלינקע אָריענטאַציע האָט ביי יעדען ארויסגערופען גרויס אָנערקענונג. דער רעפעראַט האָט געמאַכט א קאָלאָסאַלען רושם.

דאָס פּרעזידיום איז בעשטאַנען פון די פרויען: צמח, שטיינמאַן, לעווין ברעסלער, פישמאַן.

געעפענט האָט פרוי ד"ר לעווין און געשלאָסען דעם מיטינג מיט א דאַנק פאַר'ן רעדנער האָט פרוי פישמאַן.

* * *

די אַקציע פאַר'ן קרן-היסוד אין ראַדאָם ווערט די טעג פערענדיגט מיט גרויס ערפאָלג. די רעזולטאַטען שטייגען איבער אַלע ערוואַרטונגען. נישט קוקענדיג אויפ'ן שווערען עקאָנאָמישען מצב האָבען כמעט אַלע פאַראיאָהריגע תורמים אויך היי-יאָהר ערפילט זייער חוב פאַר'ן ארץ-ישראל-אויפבוי און עס האָבען זיך זאָגאר דעקלאַרירט היי-יאָהר פיעל נייע תורמים.

אויפלעבונג ביי דער ראַדאָמער „בר-כוכבא".

אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן קומענדען ספּאָרט-סעזאָהן פיהלט זיך ביי ב"כ א שטאַרקע אויפלעבונג. ש'איז צו דעם צוועק געקליבען געוואָרען א קאָמיסיע פון 3 פּערזאָן: י. קירשענצווייג, אברהם אייזמאַן, ל. לעווין, וועלכע האָבען די אויפגאַבע צו צוזאַמענשטעלען די פוטבאָל-סעקציע אויף א העכערער הויך. א אַלגעמיינע פערזאַמלונג פון די מיטגלידער און סימפּאַטיקער קומט פאַר חומ"ב. די ב"כ-לייטונג נעמט אָן איינשרייבונגען פון יוגנטליכע פאַר דער פוטבאָל-סעקציע.

ראַדאָמער איד!

קום אריין אין געזעלש. „ע ז ר ה" וועסטו זעהען. ווי טרויריג ס'איז דער מצב פון אונזערע ברידער און שוועסטער, פון דיר איז אָבהענגיג צי „עזרה" וועט קאָנען לינדערן זייער נויט.

רעקלאַמירט אין „...": רינקעס איז געזונד.

די כעמישע זאַקלאַדען

פון רייניגען און פאַרבען פשענדזע, פוטער

און אויך מענער און דאַמען-גאַרדעראָבעס צוגן דעם מינדעסטען שאָדען פון מאַטעריאַל, אויך וואַשען פעדערן, גאַרדינען, קאָראָנקעס, פּליוש, סאַמעט, מעבעל-איבערציג, גאָבעלינען, דיוואַנען, פּאָרטערן אד"ג.

נייע ערפינדענע שפּאַראַטען אויסצופּוצען גאַרדינען

ווי אויך ספּעציעלע מאַשינען צו דעקאַטירען טוך און קאָרטען

בעמערקונג

דאָס פּרעסען מענער-גאַרדעראָבע, פּיזשמעס און פּולאָווערס א. ר. ג. ווערט אויסגעפיהרט דורך ספּעציעלע אַמעריקאַנער מאַשינען, וועלכע דיזענפעקצירן און שאַדענען ניט דאָס מאַטעריאַל.

די פרייזען זענען צוגענגליך, די אַרבייט איז סאָליד און פּינקטליך.

דאָס אַלץ ווערט אויסגעפיהרט אין דער פּאַראָווע פאַרבעריי

און כעמישע פּראַלניע פון **א. ר. העמפעל** רעגיסטרירט פון יאָהר 1880

די פירמע עמפּפעהלט זיך אויפ'ן אָנקומענדען פריהלינג'ס-סעזאָהן דאָס ג' פּובליקום.

די אַדרעסען פון די זאַקלאַדען זענען:

1) אַלטע שטאָדט נומער 5 טעלעפאָן נומער 521
2) „ „ „ 2 „ „ „
3) זשעראָמסקי „ 37 „ „ 520

רינקעס איז געזונד.

Przy zaziębieniu
reumatyźmie
bólach głowy
ASPIRIN
tabletki
Oryginalne opakowanie z czerwoną banderolą i znakiem BAYER'a w kształcie krzyża są do nabycia we wszystkich aptekach

שעכטלען
צו פליגען-פאפיער
Muchołapki

צו בעקומען אין פאבריק
ווארשא, באניפראטערסקא 11—13
גאלדפלאם.

Z intencji zaręczyn kolegi
Jakóba Szwarcberga z p.
Heleną Szpitbaumówną
życzą im wiele szczęścia
Pinkus Tonenbaum
z narzeczoną.

אלגעמיינע פערזאמלונג
זונטאג דעם 30-ען ה. ח. 7.30 אווענד
קומט פאר אין דער ציוניסטישער ארגאניזאציע
א אלגעמיינע פערזאמלונג פון עלטערע רעוויזיאניסטען
אויפ'ן טאג-ארדנונג שטעהען וויכטיגע ארגאניזאציאנעלע פראגען.
אלע חברים, רעוויזיאניסטען ווערען געבעטען צו קומען פינקטליך.
ציישווייליגער קאמיטעט.

כשר לפסח! # בעקאנטמאכונג. כשר לפסח!
איך האב די עהרע בעקאנט צו מאכען, דאס די לאנגיעהריג-עקזיסטירענדע
פירמע **ה. לאנדאו וואלאווא 35**
איז פערזעהן מיט א גרויסען אויסוואהל **שפירט** 96-ער, 90-ער און 45-ער
און אויך מיט פערשידענע **וויינען, ליקערען, שליוואוויץ** פון די
בעסטע פירמעס, **כרמל-וויין און מעד.**
אלץ צו קאנקורענץ-פרייזען.
ה. לאנדאו
וואלאווא 35.

ראדאמער אידען!
אויב איהר ווילט **נקיות, מצה-מעהל** כשר למהדרין מן המהדרין,
צו ביליגע פרייזען, שיינע מצות פון בעסטען און שענסטען מעהל
איז צו בעקומען נאר אין די ערשטקלאסיגע מצה-בעקעריי פון פירמא
ה. מלינארסקי און שותפים
ראדאם, קילינסקא 21
בהכשר הרב אב"ד דפה ר' יחיאל קעסטענבערג
און עלטסטער מורה-הוראה ר' מענדל קעסטענבערג
אונטער דער אויפזיכט פון א נאמן פון „שומרי שבת והדת"
קומט און איבערצייגט אייך. וועט איהר האבען א עונג יום-טוב פאר ביליג געלד!

Biuro Prośb i Podań
p. f. „PROLITEX"
RADOM, WAŁOWA 5, oficyna 1-sze piętro.

ZAŁATWIA:
Sprawy paszportowe
Mieszkaniowe
Wszelkie Tłomaczenie
i inne.

Redaguje Podania:
Do Władz Sądowych
Skarbowych
Administracyjnych
i Wojskowych.

Windykacja należności w całej Polsce.
Informacje o zdolności kredytowej
Przepisywanie na maszynach.
Biuro czynne: od godz. 9-ej rano do 7-ej wieczór.

בעקאנטמאכונג.
ס'ווערט בעקאנט געמאכט, אז אויף **לובלינער 9** אין הויף
אין קאלאניאל-געשעפט איז צו בעקומען
מאשינאווע מצות און מצה-מעהל
פערזעהן מיט א הכשר פון ראדאמער ראבינאט
צו זעהר ביליגע פרייזען! קומט און איבערצייגט אייך!

קאנקורס
אויף קהל'ס מקוה אין ראדאם.
ס'ווערט בעקאנט געמאכט, אז קהל'ס מקוה איז אפצוגעבען
אין א ענדע אויף א יאהר.
אפערטען ווערען אנגענומען אין קאנצעלאריע פון דער יודישער קהלה
פון 9 ביז 2 נ. מ. יעדען טאג **ביז'ן 1-טען אפריל 1930.**
אויף די קאפערטען פון די אפערטעס ברויכען זיין אנגעמערקט
„Oferta na Mykwę"
ציישווייליגע קהלה-פערוואלטונג
אין ראדאם.

די שענסטע
טאפעטען
צו זעהר ביליגע פרייזען
קען מען נור בעקומען
אין דער לאנג-יעהריגער פירמע
ש. שטיינמאן
ראדאם, לובלינער 21.

Magazyn obuwia
„DOBRO BUT"
Radom, Lubelska 9
w podwórzu.

איך מאך בעקאנט די ג' ראדאמער
בעפעלקערונג, דאס פון 15-טען ד. מ.
האב איך געעפענט א געשעפט פון
אבוויע
וועלכער וועט שטענדיג זיין פערזעהען
מיט די בעסטע גאראנטירטע אלערליי
שיך-אויסארבייטונגען
צו מעסיגע פרייזען.
אויך ווערען אנגענומען בעשטעלונגען
אויף איינצעלנע פארן לויט די מאדע-
לן פון די לעצטע אויסלענדישע
זשורנאלען.
מיט אכטונג
ש. קאסאי
לובלינער 9 אין הויף, לינקס

Teatr „ROZMAITOŚCI" Radom.
זונטאג דעם 30-טן ה. ח. — נאר 1 אויפטריט
פון בערימטען ארטיסט פון „קווי פרא קוואָ"
KAZIMIERZ KRUKOWSKI
(LOPEK)
— אויך די —
Mila Kamińska פרימא באלערינא
Adam Rapacki דער לידער-זינגער
Stanisław Cywiński און דער בערימטער באלעט-ארטיסט
אין א זעהר רייכען פראגראם. אנהויב פינקטליך 8.30

קאמוניקאט № 1
וועגען פסח'דיג מעהל, מצות און אנדערע פסח ארטיקלען
וואס איז בהשגחת נאמנים בהכשר הרב אב"ד דפה ר' יחיאל קעסטענבערג
און מורה-הוראה ר' מענדל קעסטענבערג

פסח'דיג מעהל: פירמא „פראדוקט" וואהל 3 (י. הירשענשטרויס ושותפיו)
ה' הירשל פעלדמאן, וואהל 7.

מצות בעקערייען

1) הירש מלינארסקי, קילינסקא 21
2) אברהם פרידמאן, וויטאלדא 8
3) יחיאל מענדל טראקענבערג, נאוואגראדזקא 15
4) יעקב זילבערמאן, מאריאצקי גורקי 4
5) מאניס ווערבער רינק 17, רזשינסקא 1
6) לאה ווייסמאן, פשיסטא 5
7) יעקב קליינמאן, שוהל גאס 15
8) יצחק וועלכמאן, רינעק 10
9) מרדכי קערשבערג רינעק 9
10) ליזר ראדאמסקי, וואהל 31
11) ועהגמאן, ספאצערנא 13.

פאר מצות אין אנדערע פסח'דיגע ארטיקלען ווי: וואורשטען, קאקאס-פוטער, סאדע-וואסער, מצה-מעהל, וויין א. א. אהן שריפטליכען הכשר מהרבנים הנ"ל זענען מיר נישט פעראנטווארטליך פאר כשרות.
„שומרי שבת והדת".

ווארנונג.

מיר מאכען העפליך בעקאנט אונזערע ג' אפנעהמער און קאנסומענטען, אז אויפ'ן מארק האבען זיך באוויזען מינדער־ווערטיגע טוך און קאמגארן־סחורות אויסגעארבייט דורך לאדזער און זגערזשער פאבריקאנטען

מיט א נאכגעמאכטע אונזער פאטענטירטע לייסטע („קרייקע")

צוליב דעם בעטען מיר אלע אונזערע ג' אפנעהמער און קאנסומענטען צו לענקען זייער איפמערקזאמקייט ביים איינקויף פון אונזערע סחורות סיי אויף דער פאטענטירטער לייסטע אזוי אויך אויף דער אייפשריפט, וואס ענטהאלט דעם נאמען פון דער פירמע ווי אויך אויף דער פלאמבע. די דאזיגע אויפשריפטן געפינען זיך אויף אונזערע געוועבען אויף א שטח פון יעדע 2 ביז 3 מעטער אויף דער לינקער זייט זיי זענען געדרוקט מיט גאלדענע אותיות אין פאלגענדן סדר:

די שטאפען, וועלכע האבען נישט די דאזיגע כאראקטעריסטישע צייכענס זענען פאלסיפיקאטן און פיהרען אריין אונזערע ג' קונדשאפט אין א טעות.

גלייכצייטיג ווארענען מיר, אז דאס פעלשען אונזערע אויסארבייטונגען וועלען מיר פערפאלגען אויף א געריכטליכען וועג.

Z. Bornstein Spółka Akcyjna Starzyce

אין געמוסטערטע געוועבען.

אין גלאטע געוועבען.

Starzycka Fabryka Wyrobów Sukiennych „Z. BORNSTEIN" SP. AKC. w TOMASZOWIE MAZOWIECKIM.

א דאנק־בריעף דער וועלט־פירמע

M. TILLERMAN, Kraków, Szlak 39

זייט 24 יאהר, ווי איך לייד אויף א גריזש (ברוך), וואס האט מיר פיל מיר שמערצען פערשאפען אזוי, אז דאס יאהר בין איך געוועזען געניט ווענדען זיך צו א דאקטאר אום זיך צו אפערירען. צו מיין גליק האט מיך דער דאקטאר צו אייך געשיקט און יעצט נאך אייער גלענצענדען צושטעלען באנדאזש פיהל איך זיך פולקאם געזונד.

נעמט צו פון מיר מיין הארציגסטען דאנק ווי אויך פאר אייער איבערגעגעבענער פעראינטערעסירונג מיט יעדען פאציענט.

K. FISZMAN, Kielce Kilińskiego 9. מיט כבוד:

SKŁAD

Sukna, kortów futer oraz magazyn ubiorów męskich

M. BALICKIEGO

w Kielcach, ul. Kilińskiego № 9.

Posiada na składzie wielki wybór towarów sezonowych

futra damskie, kożuszki zakopiańskie męskie i damskie oraz burki podróżne, kurtki skórzane, kołnierze futrzane i szyjki różne.

Ceny Bardzo niskie. Warunki dogodne.

Kino „ŚWIT" Teatr

Dziś i dni następnych

I. Przepiękny dramat p. t.

BRANKA POTĘPIEŃCÓW

w rol. gł. Henry George i inn.

II. Krzyk z za kraty

Dramat na tle sprawy polaka — Jakubowskiego skazanego na śmierć w Niemczech.

Kino CORSO Teatr

Dziś i dni następnych

I. Przepiękny dramat kryminalno-erotyczny p. t.

„MANOLESCU"

(Król włamywaczy)

z Iwanem Mozżuchinem, Brygidą Helm i Ditą Parlo.

II. Student z Montany

Kino ODEON Teatr

Od poniedziałku dn. 24 Marca

Pierwszy wspaniały polski film

Dźwiękowy sychronizowany na wszechświatowej sławy aparatach „NONSYNE"

DZIKUSKA

według poczytnej powieści I. Zarzyckiej

w rolach głównych ulubieńcy wszystkich

Marja Malicka i Zbyszko Sawan.

Kino *NOWE CZARY* Teatr

Dziś i dni następnych

Wspaniały dramat miłości, nienawiści, radości i goryczy życia... p. t.

DWA POKOLENIA

(My Amerykanie)

II.

Piękny melodramat

Nieznany ojciec.

Felczer H. GRINSZTAJN Radom, Lubelska 30.

Redaktor Ch. M. Herc   Drukarnia Wyd. „Radomer-Kielcer Leben" Radom, Szwarlikowska 20.